

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

Edeb Ya Hu

Muhterem Mü'minler!

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de insanı en güzel bir biçimde yarattığını ifade etmektedir.¹ İnsanın güzel bir biçimde yaratılmış olmasından maksat, sadece beden veya yüz güzelliği değildir. İnsanı gerçek manada şerefli ve güzel kılan; akıl, ince düşünce, hassasiyet, nezaket, zarafet, hayâ ve edeb duygusudur. Edeb insanlığın ruhu, hakikati, süsü ve gerçek zenginliğidir. Şair bu hakikati şöyle ifade eder.

Edeb bir taç imiş nur-i Huda'dan

Giy ol tacı, emin ol her beladan.

Edeb sahibi olmanın eşsiz bir hazine olduğuna işaret eden ilim ehli şöyle demiştir: “Yetim, anası ve babası olmayan değil, ilim ve edebi olmayandır. Asıl fakir; malı mülkü olmayan değil, ilim ve edepten mahrum olandır. Çünkü nimet ve servetlerin en büyüğü ilim ve edeptir. Bu nimetlere nail olan, edebi sayesinde nail olur. O nimetleri kaybeden de edebi terk ettiği için kaybeder. Edepten mahrum olan insan ilim, makam ve zenginlik bakımından ne kadar yükselirse yükselsin faziletli sayılmaz.”

Aziz Müslümanlar!

Mü'min; Allah'a, Kur'an'a, Hz. Peygambere, çevresinde tanıdığı tanımadığı herkese, hatta tüm mahlûkata karşı daima edebini koruyan kimsedir. Allah'a karşı edeb, O'nun emir ve yasaklarına uymak; peygamberine karşı edeb ise sünnetine tabi olmak, O'nu gönülden sevmekle olur. İnsanlara karşı edeb, onlara saygılı olmak ve daima nezaketi korumakla olur. Mahlûkata karşı edeb, tüm yaratılmışların sahibinin Allah Teala olduğu şuuruyla onları hoş görmekle olur. “Yaratılanı hoş gör yaratandan ötürü” sözü bu manayı ne güzel ifade etmektedir.

Aziz Mü'minler!

Dinimizin, örfümüzün ve ecdadımızın bize öğrettiği edeb duygusu, büyüklerin yanında yüksek sesle konuşmamayı, konuşan kimsenin sözünü kesmemeyi, toplum içinde fısıltılı veya gizli konuşmamayı öğütler. Allah'ın bize nimet olarak verdiği bir takım imkânları kullanırken, bu imkânlarla sahip olmayan insanların hissiyatını hesaba katmayı hatırlatır. İnsanları aşağılamayı, onlarla alay edip küçük düşürmeyi, insanların gizli hallerini araştırmayı ve lakap takmayı da edebe aykırı görür.

Edeb sahibi bir Müslüman, çirkin bir sözün veya davranışın muhatabı olsa bile bir Müslümana yakışmayacak şekilde karşılık vermez ve yüce Allah'ın Kur'an'da ifade buyurduğu gibi, **“Rahmân'ın kulları, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman, “selâm!” der (geçer)ler.”**² ayetinin manasına uygun hareket eder. Bu manaya uygun hareket etmeyenleri ise, eskiden irfan mekteplerinin kapısında yazdığı gibi “Edeb Ya Hu” diye nazikçe uyarır.

Kardeşlerim!

Şunu çok iyi bilmemiz gerekir ki edeb, öğüt vermekten ziyade, örnek olmak suretiyle yaşayarak ve yaşatarak kazanılan bir değerdir. Bu değer nesillerimize aktarılması ise hepimizin görevidir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.s) **“Hiçbir baba çocuğuna edebden daha değerli bir şey kazandıramaz.”**³ buyurmuşlardır. Hutbemi Yunus Emre'nin edeble ilgili şu mısraları ile bitirmek istiyorum;

**“Ehli diller arasında aradım kıldım talep,
Her hüner makbul imiş; illa edep, illa edep...”**

Erol KILIÇ

Duisburg DİTİB Muradiye Camii

¹ Tin 95/4

² Furkan 25/63

³ Tirmizî, Birr, 33.